зацікавленості в ефективному використанні вільних площ, обладнання тощо. Адже, за оцінками спеціалістів, у сфері професійно-технічної освіти матеріально-технічна база використовується лише на 10 %.

Вважаємо за доцільне також введення додаткового стимулювання штатних працівників випускаючих кафедр тих факультетів державних ВЗО, де кількість студентів-платників становить 50 % і вище, оскільки праця з ними вимагає набагато більше витрат фізичної й розумової праці ,ніж з тими, хто вчиться за державним замовленням (як правило, якісні показники успішності "студентів-контрактників" в середньому на 20 – 30 % гірші, ніж у студентів, що навчаються за державним замовленням). Розмір такого заохочення не повинен бути меншим 10 % від окладу. Тому актуальним є введення субрахунків для факультетів у державних вищих навчальних закладів, коштами з яких могли б розпоряджатися декани (хоча б у розмірі 40 – 50 % від суми платних послуг, наданих факультетом).

Негативно впливає на розвиток підприємницької активності та якість навчання у державних вищих навчальних закладів постійне підвищення навчального навантаження періодичним збільшенням планового показника "кількість студентів на одного викладача". У викладачів не вистачає часу на наукову роботу, що негативно позначається на якості викладання.

На наш погляд, актуальним є введення вікових обмежень на викладацьку роботу у державних освітніх закладах. Це стимулюватиме оновлення кадрового потенціалу. В цьому плані заслуговує на увагу механізм працевлаштування державних службовців.

Ці та інші проблеми, що стримують цивілізований розвиток підприємництва в освіті, передусім у вищій школі, та негативно впливають на якість навчання насамперед студентів-контрактників, можна вирішити, якщо змінити існуючий фінансовий механізм функціонування освіти. Фінансування державного замовлення доцільно залишити тільки для студентів з малозабезпечених сімей. Введення платної освіти для решти студентів значно знизило б вартість навчання і забезпечило б вищі навчальні заклади належними фінансовими ресурсами. Поширення підприємницьких засад та створення рівних умов у конкуренції для вищих навчальних закладів всіх форм власності також сприятиме вирішенню зазначених проблем. Крім того, доки держава сама визначатиме куди можуть направлятися додатково зароблені освітніми закладами кошти, підприємництво в освіті не зможе розвиватися належним чином.

УДК 658.152

С.В. Князь
Національний університет "Львівська політехніка"

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОСНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКУ

© Князь С.В., 2001

Розглядаються проблеми, які пов'язані із забезпеченням об'єктивності оцінки фінансового стану підприємства. Наголошується на тому, що допустимі межі коливань значень відносних фінансових показників доцільно розраховувати для кожного підприємства окремо, враховуючи його стратегічну мету та поточні завдання.

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

Considezet the problems, which are connected with ensuring the qualitative estimation of financial condition of enterprise. Main accent is made on that possible borders of fluctuations of importances of factors better to calculate for each enterprise separately, source from its strategis plans and current tasks.

Активізація підприємницької діяльності характеризує рівень реформування національної економіки. Важливою передумовою розвитку підприємництва є доступність кредитних та інвестиційних ресурсів. Проблему залучення коштів для розширення або вдосконалення операційної діяльності можна розглядати з боку держави, інвесторів та кредиторів, реципієнтів. Це багатостороння проблема, проте, незалежно від того з якої точки зору до неї підходити, є одне спільне питання, яке однаковою мірою залишається актуальним для кожного з названих суб'єктів. Таким питанням є достовірність результатів оцінки фінансового стану підприємств.

На основі даних фінансової звітності (баланс підприємства, звіт про прибутки та збитки, звіт про рух капіталу, звіт про рух грошових коштів), тобто за абсолютними показниками діяльності підприємства розраховують аналітичні коефіцієнти [1]. Розповсюдженим є підхід, який передбачає оцінку фінансового стану підприємства за такими показниками [2,4]:

- коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів (вказує скільки позичених коштів залучило підприємство на одну гривню вкладених в активи власних коштів);
- коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів (вказує на частку довгострокових позик, залучених для фінансування активів підприємства поряд з власними коштами);
- коефіцієнт маневрування власних коштів підприємства (вказує на рівень мобільності (гнучкості) використання власних коштів підприємства);
- коефіцієнт нагромадження амортизації (характеризує інтенсивність вивільнення коштів з довгострокових активів);
- коефіцієнт реальної вартості основних засобів і матеріальних оборотних засобів у майні підприємства (вказує наскільки ефективно використовуються кошти підприємства у підприємницькій діяльності);
- коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства (вказує наскільки ефективно використовуються кошти підприємства (іммобілізовані в основних засобах) у підприємницькій діяльності).

Розраховують також показники ліквідності, рентабельності, оборотності оборотних засобів тощо. За значеннями перерахованих коефіцієнтів можна отримати достатньо повне уявлення про фінансовий стан підприємства, за умови наявності в аналітика інформації про допустимі межі коливання цих показників.

Як правило, допустимими межами коливання відносних фінансових показників вважають середньогалузеві значення коефіцієнтів (тут під галуззю розуміється сукупність підприємств, які займаються однорідною діяльністю), значення коефіцієнтів, які розраховані за абсолютними показниками діяльності конкурентів. Галузеві дані в окремих випадках беруться як медіанні, а не середні, з метою нівелювання екстримальних показників діяльності деяких підприємств, які зазвичай мають випадковий характер і не відображають реальної тенденції розвитку галузі. Такі підходи широко використовуються у розвинених країнах, вони забезпечують об'єктивність результатів оцінки фінансового стану підпри-

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

ємств. Часто використовують й ретроспективний аналіз, який є об'єктивним, але мало корисним для прийняття рішень, які стосуються майбутнього розвитку подій. Аналітика найбільше цікавить поточна інформація, яка впливає на рішення, що мають прийматися [3].

Варто зауважити, що є низка проблем з отриманням інформації про медіанні чи середньогалузеві дані в реальному часі. Тільки у країнах, де добре розвинені системи кабельного і супутникового зв'язку та активно працюють консалтингові структури, які мають сучасні системи технічного аналізу ринку, наприклад, у США, Італії, Франції, Нідерландах, Великобританії, Німеччині, ефективним є застосування медіанних та середньогалузевих даних під час поточного аналізу фінансового стану підприємств [5].

Проведені дослідження, показують, що сьогодні в Україні існує необхідність розробки власного підходу до визначення допустимих меж коливань відносних показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Цей підхід повинен забезпечити:

1. Об'єктивність результатів оцінки.

2. Своєчасність отримання інформації про фінансовий стан підприємства.

Встановленням допустимих меж коливань фінансових показників повинні займатись їх власники – підприємці. Саме вони визначають загальну стратегію розвитку підприємства, від них залежать темпи його розвитку. Для реалізації стратегічних цілей, як відомо, розробляються поточні завдання, факт виконання яких оцінюється абсолютними показниками, а рівень їх виконання – відносними. На нашу думку, при встановленні допустимих меж коливань відносних показників необхідно виходити з їх пріоритетності на певному етапі розвитку підприємства і з необхідних темпів їх досягнення. Це означає, що в міру реалізації поточних завдань, у загальній стратегії розвитку підприємства, змінюватимуться показники, які для нього є пріоритетними. Враховуючи це, має будуватись шкала необхідних значень усіх інших показників, які повинні забезпечити результат основного на даний момент часу за пріоритетністю показника.

Наприклад, на підприємстві розпочато реалізацію інвестиційного проекту (рис. 1). На передінвестиційній фазі його реалізації діюче підприємсто має повною мірою забезпечити фінансування аналітикам, які досліджують доцільність подальшої реалізації цього проекту і план його втілення. На цій фазі пріоритетним є показник поточної ліквідності, бо відсутність чи недостатність коштів для фінансування досліджень може вплинути на його якість. Допустимий інтервал коливання значення показника ліквідності прямо залежить від вартості послуг аналітиків, їх поточних витрат і розміру поточних зобов'язань підприємства протягом терміну реалізації передінвестиційної фази інвестиційного проекту.

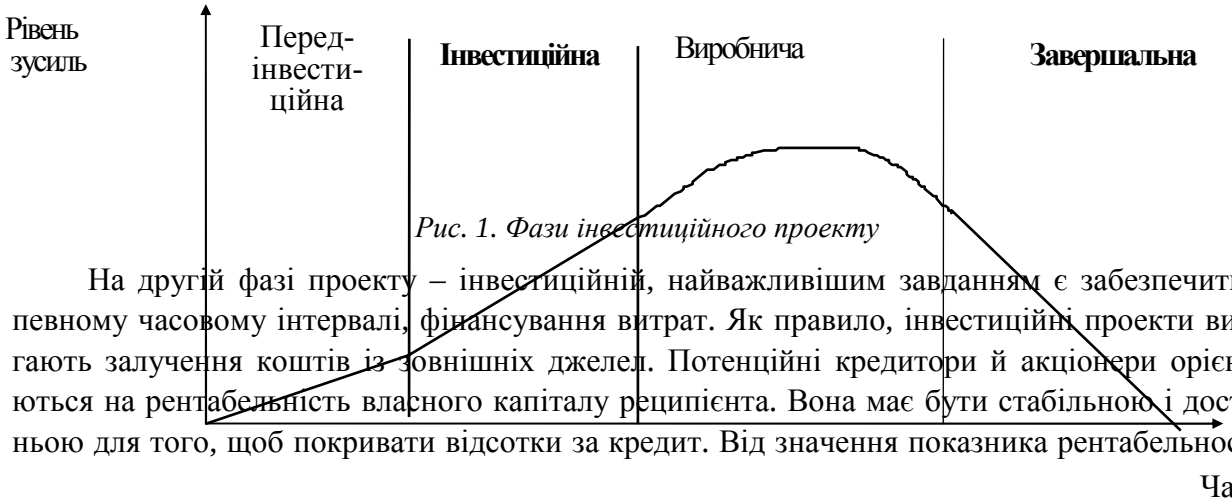

Рис. 1. Фази інвестиційного проекту

На другій фазі проекту – інвестиційній, найважливішим завданням є забезпечити, в певному часовому інтервалі, фінансування витрат. Як правило, інвестиційні проекти вимагають залучення коштів із зовнішніх джелел. Потенційні кредитори й акціонери орієнтуються на рентабельність власного капіталу реципієнта. Вона має бути стабільною і достатньою для того, щоб покривати відсотки за кредит. Від значення показника рентабельності і

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua

стабільності цього показника значною мірою залежить і курсова вартість акцій, що є важливим для наявних і потенційних акціонерів. Поряд з цим варто зазначити, що, незважаючи на пріоритетність на даному етапі значення показників прибутковості й рентабельності підприємства, не менш важливими є показники ліквідності і платоспроможності підприємства. Щодо наступної фази інвестиційного проекту – виробничої (операційна), то підприємство, зважаючи на міжнародні бухгалтерські принципи безперервності та вічності, має забезпечити готовність до завершальної фази інвестиційного проекту (фаза згортання проекту). Тобто пріоритетним стає коефіцієнт нагромадження амортизації. При цьому актуальними є й показники ліквідноті, рентабельності, бо від них залежить задоволення інтересів наявних інвесторів та кредиторів. На завершальній фазі підприємство має поєднати мінімальну частку витрат на згортання проекту у своєму валовому доході з достатністю мобілізованих у амортизаційному та резервному фондах коштів для реалізації наступного проекту.

Послідовність встановлення допустимих меж коливань відносних фінансових показників схематичію можна зобразити наступним чином (рис. 2).

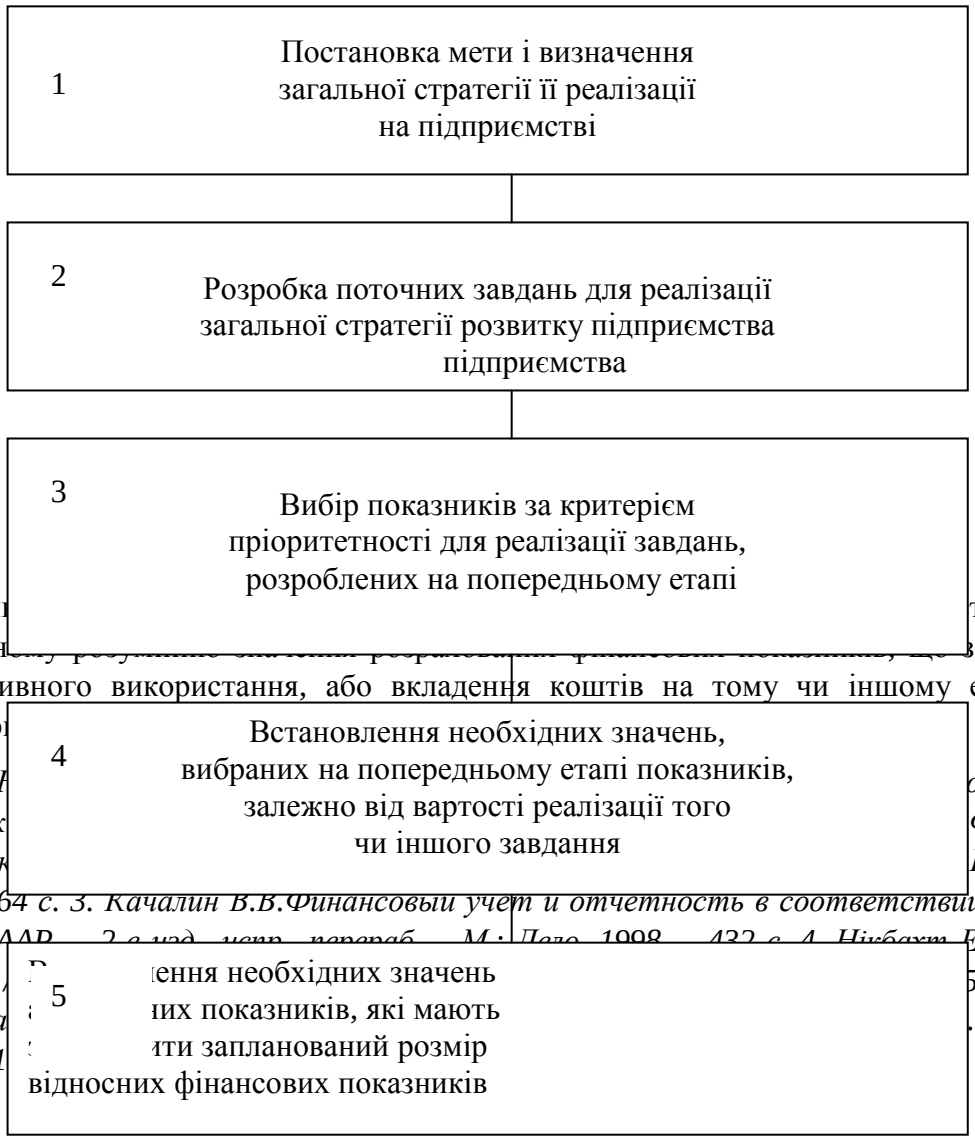

Ви тв сприятиме адекватн низить ризик неефективного використання, або вкладення коштів на тому чи іншому етапі розвитку підпр

1. Р о-практичний довідник Ф. Новая бухгалтерск Контроллинг, 1991. – 64 с. 3. Качалин В.В.Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами GAAP. – 2-е изд., испр. перераб. – М.: Дело, 1998. – 432 с. 4. Ніцбахт Е., Гропеллі А. Фінанси 5. Гужва В.М., Постєва . – К.: КНЕУ, 1999. – 1

УДК 658.012.122

Lviv Polytechnic National University Institutional Repository http://ena.lp.edu.ua